

Loviisan kaupungin lausunto Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelman luonnoksesta

KH 04.11.2024 § 323
797/00.04.02/2024

Valmistelija

Sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja Kirsi Kinnunen, elinkeino- ja infrastruktuurikeskuksen johtaja Sari Paljakka, työllisyyskoordinaattori Kaisu Lempinen, hyvinvointikoordinaattori Sara Tallsten

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen aluehallitus on päättänyt pyytää lausuntoa 26.9.2024 kokouksessaan (§ 215) Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelman luonnoksesta Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Porvoon, Pukkilan ja Sipoon kunnilta sekä hyvinvointialueen lautakunnilta ja vaikuttamistoimielimiltä.

Lausuntoja pyydetään 7.11.2024 klo 16 mennessä.

Loviisan kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua palveluverkkosuunnitelman luonnokseen.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelmassa on käsitelty monipuolisesti palveluverkkoa sekä niihin sisältyviä muutoksia vuosille 2025–2026.

Monipuolinen käsittely on jäänyt kuitenkin pintapuoliseksi. Loviisan kaupunki pyytää Itä-Uudenmaan hyvinvointialuetta kiinnittämään huomiota, että vaikutusten arviointia ei ole käsitelty siinä laajuudessa kuin mitä lainsäädäntö hyvinvointialueelta edellyttää laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 7. §:n mukaan. 7. §:n mukaan vaikutuksenarviointi tulee päätöksenteossa huomioida väestöryhmittäin, ei pelkästään yleisellä tasolla. Lisäksi YK:n lasten oikeuksien sopimuksen (60/1991) 3. artikla edellyttää lapsivaikutuksen arviointia, jota ei nyt lausunnolla olevassa palveluverkkosuunnitelmassa ole huomioitu lainkaan. Palveluverkkosuunnitelmaa ei analysoida riittävästi alueelliseen tarpeeseen. Osa hyvinvointialueen asiakkaista on myös haavoittuvassa asemassa ja he tarvitsevat useita palveluita samanaikaisesti.

Loviisan kaupunki pyytää Itä-Uudenmaan hyvinvointialuetta täydentämään vaikutuksen arviointia lainsäädännön edellyttämälle tasolle. Loviisan kaupunki pyytää lisäksi huomioimaan vaikutuksen arvioinnissa sekä palveluverkkosuunnitelmassa haavoittuvassa asemassa olevat sekä paljon palveluita tarvitsevat. Digitaalisten palveluiden käytön osalta Loviisan kaupunki pyytää huomioimaan ne väestöryhmät, joille digitaalisten palveluiden käyttö ei ole mahdollista tai joiden osaaminen ei palveluiden käyttöön riitä. Liikkuvien palvelujen osalta Loviisan kaupunki pyytää huomioimaan, että Loviisa on maantieteellisesti laaja alue ja Loviisan keskustan lisäksi liikkuvien palveluiden tarve on myös muun muassa Liljendalin, Pernajan ja Ruotsinpyhtään pitäjissä. Mikäli palveluita on ajatus keskittää, tulisi liikkuvien palveluiden toteutusta kuvata nykyistä tarkemmin.

Loviisan kaupunki pyytää lisäksi huomioimaan vaikutuksen arvioinnissa kattavammin vaikutukset maaseutuun ja alueellisesti elinvoimaan. Loviisan kaupunki on huolissaan siitä, että jos palveluita lakkautetaan haja-asutusalueilta ja/tai keskitetään väestökeskittymiin kustannukset asiakkaille lisääntyvät matkustustarpeen vuoksi ja kulkeminen palvelupisteisiin vaikeutuu riittämättömän julkisen liikenteen vuoksi.

Eryteisesti mietityttää KELA-taksien saatavuus. Loviisan kaupunki pyytää huomioimaan, miten turvataan palvelut mahdollisessa kriisitilanteessa sekä akuuteissa palvelutarpeissa, mikäli palveluita keskitetään entistä enemmän väestökeskittyisiin.

Palveluverkkosuunnitelmassa viitataan alueen kaksikielisyyteen, mutta asiaa ei käsitellä yksityiskohtaisemmin. Palveluverkkosuunnitelmasta ei käy ilmi väestön suomen- ja ruotsinkielisten määrää, eikä alueellista esiintymistä. Palveluverkkosuunnitelmassa ei myöskään löydy kuvausta, millä keinoin kaksikieliset palvelut turvataan, ja miten lakkautettavaksi esitettyjen yksiköiden palvelut korvataan.

Loviisan kaupunki kiinnittää huomiota, että taloudellisia vaikutuksia ei ole kattavasti käsitelty. Palveluverkkomuutosten välittömät sekä pidemmän aikavälin kustannusvaikutukset jäävät vaikutuksenarvioinnissa epäselviksi. Palveluverkkoon suunniteltujen muutosten taloudellisia riskejä ei myöskään ole arvioitu.

Loviisan kaupunki painottaa, että hyvinvointialueen tulee panostaa entistä enemmän hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen mahdollisimman laajasti sosiaali- ja terveyspalveluissa. Eryteisesti tulisi tarkastella kuntien ja hyvinvointialueen yhdyspintayhteistyötä ja asukkaiden tasapuolista kohtelua. Korjaavat palvelut ovat kalliimpia kuin ongelman ennaltaehkäisy.

Palveluverkkosuunnitelman luonnoksen palvelukohtaisia huomioita

Yhteiset terveyspalvelut

- **Terveyskeskussairaalapalvelut Loviisan sosiaali- ja terveysasemalla**

Laajan palvelun sosiaali- ja terveysaseman lisäksi myös terveyskeskussairaalapalvelut tulee jatkossa järjestää Loviisan sosiaali- ja terveysasemalla. Loviisan sosiaali- ja terveysaseman terveyskeskussairaalapalveluihin sisältyvät muistipolin palvelut tulee myös säilyttää. Hyvinvointialueen palvelutarvekuvauksen aluevertailussa ilmenee erityisesti Loviisan alueella olevan suuri tarve terveyskeskussairaalapalvelulle.

Loviisan kaupunki on huolissaan, että terveyskeskussairaalapalvelujen lakkauttaminen Loviisassa heikentäisi huomattavasti ikäihmisille suunnattuja palveluita, ikäihmisten hakeutumista hoitoon ajoissa ja ikäihmisten asemaa Loviisan alueella. Loviisa on maantieteellisesti laaja alue, joten Loviisan ikäihmisille ja heidän omaisilleen tulee ensisijaisesti taata palvelut Loviisan sosiaali- ja terveysasemalla, johon on kohtuullinen matka eri puolilta Loviisaa. Tulee huomioida, että julkinen liikenne on vähäistä Loviisan alueella ja naapurikuntiin.

Loviisan kaupunki on huolissaan, että ruotsin kieltä äidinkielenään puhuvien ikäihmisten ja muistisairaiden asema heikentyy, jos terveyskeskussairaalapalvelut ja muistipoli lakkautetaan Loviisassa. Loviisan kaupunki pyytää lisäselvityksen siitä, miten ikäihmisten ja ruotsin kieltä äidinkielenään puhuvien asema turvataan, jos terveyskeskussairaalapalvelut ja muistipoli eivät säily Loviisassa.

Asiassa on myös huomioitava Loviisassa asuvien maahanmuuttajien määrä. Heillä ei ole riittävää mahdollisuutta käyttää julkista liikennettä. Loviisan kaupunki pyytää Itä-Uudenmaan hyvinvointialuetta huolehtimaan myös maahanmuuttajien tulkkauspalveluista. On ilmennyt, että hoitohenkilöstö ei ole tiedostanut vastuutaan hankkia riittäviä tulkkauspalveluja maahanmuuttajataustaiselle, jolloin avun saaminen on vaikeutunut.

Hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelman luonnoksessa linjataan seuraavasti: Terveyskeskussairaalapalveluissa lakkautetaan yksi osasto Porvoossa, Sipoossa tai Loviisassa. Perusteina ovat talous, henkilöstön saatavuusongelma ja kiinteistön kunto. Korvaavia palveluja tai tarvetta uudesta korvaavasta tilasta ei todeta. Loviisan kaupunki omistaa kiinteistön, jossa terveyskeskussairaalapalvelut toimivat, ja kaupungilla on tahtotilaa kunnostaa ja ylläpitää kiinteistöä, jos hyvinvointialueella on tahtotilaa vuokrata kiinteistöä pidemmälle aikavälille.

Ikääntyneiden palvelut

- **Rosenkulla ympärivuorokautinen asuminen ja intervalli/lyhytaikainen hoito**

Liljendalissa sijaitseva Rosenkulla ympärivuorokautinen asuminen ja intervalli/lyhytaikainen hoito tulee säilyttää. Rosenkullan välittömässä läheisyydessä on kaupungin vuokra-asuntoja ja muita palveluja. Palveluilla on useita synergiaetuja. Loviisan kaupunki on huolissaan, että Rosenkullan lakkauttamisella olisi laaja vaikutus ikäihmisten palveluihin Liljendalin alueella. Tällöin ikäihmisten asema heikentyisi huomattavasti. Loviisan kaupunki pyytää kiinnittämään huomiota, miten suunnitelma Rosenkullan lakkauttamisesta vaikuttaa ikääntyneeseen väestöön ja maaseutuun.

Suuri enemmistö Liljendalin kaupunginosassa puhuu ruotsia äidinkielenään. Loviisan kaupunki on huolissaan, että ruotsin kieltä äidinkielenään puhuvien asema heikentyy, jos Rosenkulla lakkautetaan. Loviisan kaupunki pyytää lisäselvityksen siitä, miten ruotsin kieltä äidinkielenään puhuvien asema konkreettisesti turvataan.

Hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelman luonnoksessa todetaan, että Rosenkulla ympärivuorokautinen asuminen ja intervalli/lyhytaikainen hoito lakkautetaan kiinteistön huonon kunnan vuoksi. Korvaavaksi palveluksi esitetään omaa ja ostopalvelua. Luonnoksen aluevertailussa Rosenkullalla oli halvin vuorokausihinta vuonna 2023. Loviisan kaupunki omistaa kiinteistön, jossa Rosenkulla toimii ja kaupungilla on tahtotilaa kunnostaa ja ylläpitää kiinteistöä, jos hyvinvointialueella on tahtotilaa vuokrata kiinteistöä pidemmälle aikavälille.

Perhe- ja sosiaalipalvelut

- **Työttömien sosiaali- ja terveyspalvelujen tarve ja yhteistyö**

Loviisan kaupunki kantaa huolta työttömien, erityisesti pitkäaikaistyöttömien, tarvitsemien sosiaali- ja terveyspalveluiden riittävydestä, oikea-aikaisuudesta, saavutettavuudesta sekä palvelukokonaisuuden yhteensovittamisesta tarkoituksenmukaisten asiakaspolkujen syntymiseksi.

Yksittäisistä palveluista huomiota pyydetään kiinnittämään erityisesti työttömien terveystarkastusten toteuttamiseen, työkyvyn arviointeihin sekä kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen paikalliseen saatavuuteen sekä työllistymisen monialaiseen edistämiseen tarpeen mukaisena lähipalveluna.

Loviisan kaupunki pyytää Itä-Uudenmaan hyvinvointialuetta kiinnittämään erityistä huomiota tammikuussa 2025 aloittavan työvoimaviranomaisen yhteistyön sujuvuuteen.

- **Nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut**

Loviisan kaupunki on huolissaan nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen riittävydestä ja saatavuudesta yhdenvertaisesti alueella. Loviisan kaupungin mielestä nuorille suunnattuja mielenterveys- ja päihdepalveluja tulisi lisätä Loviisaan, kuten esimerkiksi vastaava palvelu kuin Porvoossa sijaitseva nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluyksikkö Zemppi ja matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluita säännöllisesti Loviisan Ohjaamoon.

Loviisan kaupunki pyytää hyvinvointialuetta täydentämään vaikutusten arviointia lapsivaikutusten arvioinnilla ja osana sitä erityisesti arviointi nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen riittävydestä ja saatavuudesta loviisalaisille nuorille nykytilanteessa ja vuosille 2025–2026.

- **Työikäisten sosiaalipalvelut**

Loviisan kaupunki huomauttaa, että työikäisten sosiaalipalveluiden osalta palveluverkkosuunnitelman luonnos on puutteellinen: Loviisassa tällä hetkellä olevat työikäisten sosiaalipalvelut ostopalveluineen on jätetty kokonaan huomiotta. Tämä vääristää palveluiden kokonaiskuvaa sekä kokonaiskustannuksia.

Loviisan kaupunki pyytää Itä-Uudenmaan hyvinvointialuetta täydentämään palveluverkon Loviisan kaupungin alueella olevien työikäisten sosiaalipalveluiden osalta (myös kuntouttava työtoiminta) huomioiden nykytilan sekä vuodet 2025–2026.

Mikäli palveluverkko sisältää palveluiden muutoksia Loviisan osalta vuosille 2025–2026, tulee Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen täydentää palveluverkkosuunnitelmaansa, miten Loviisan kaupungin alueella järjestetään työikäisten sosiaalipalvelut huomioiden eri työikäisten sosiaalipalveluiden asiakasmäärät, palveluiden viimesijainen ja akuutti luonne, palveluiden käytännön yhteensovittaminen, asiakkaiden haavoittuva asema ja palveluiden tosiasiallinen saavutettavuus huomioiden muun muassa vähävaraisuus ja palveluiden saatavuuden alueellinen yhdenvertaisuus, Loviisan asiakasmäärä, TYP/TYM-asiakkaiden määrä sekä palveluiden tosiasiallinen tarve huomioiden.

Ehdotus	Kaupunginhallitus päättää lausua Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelman luonnoksesta edellä esitetyn mukaan.
	Pykälä tarkastetaan välittömästi.
Käsittely	Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti, että: <ul style="list-style-type: none">– kohdan Yhteiset terveystalvelut kolmannen kappaleen virke ”Loviisan kaupunki on huolissaan, että ruotsin kieltä äidinkielenään puhuvien ikäihmisten ja muistisairaiden asema heikentyy, jos terveystakeskussairaalapalvelut ja muistipoli lakkautetaan Loviisassa.” muutetaan seuraavaan muotoon: ”Loviisan kaupunki on huolissaan, että erityisesti ruotsin kieltä äidinkielenään puhuvien ikäihmisten ja muistisairaiden asema heikentyy, jos terveystakeskussairaalapalvelut ja muistipoli lakkautetaan Loviisassa.”– lisätään Yhteiset terveystalvelut -kohdan viimeiseksi kappaleeksi: ”Loviisan kaupunki perustaa kuntalain yhtiöittämisvelvoitteen (410/2015 126 §) mukaisesti omistamilleen sote-kiinteistöille kiinteistöyhtiön mahdollisimman pian tai kuitenkin viimeistään vuokrasopimusten päättymiseen mennessä. Kaupunki sitoutuu kuntalain mahdollistamalla tavalla pääomittamaan yhtiötä siten, että Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen vuokratkäytössä olevat kiinteistöt voidaan pitää tarkoituksenmukaisessa kunnossa niissä harjoitettavaan toimintaan nähden.”.
Päätös	Päätös ehdotuksen mukainen huomioituna edellä mainitut lisäykset. Pykälä tarkastettiin välittömästi. Kirsti Parikka liittyi kokoukseen etäyhteydellä klo 18.08.